

dövastidning

1:2012

Möt framtidens
skådespelare

Özz öser på

SDR 90 år

Välkommen till nya DT!

Nu är äntligen nya DT här. Tanken med omgörningen är inte bara att ligga rätt i tiden utan också att förstärka papperstidningens styrkor: överskådlighet, berättande reportage och bildjournalistik. Istället för att trycka nyheter som snabbt blir gamla,

koncentrerar vi oss på vad som är aktuellt över en längre tidsperiod och blickar framåt.

Förra hösten öppnade vi den efterlängttade sajten, dovastidning.se. På den publicerar vi färskas nyheter. Vi

bloggar och liverapporterar från större arrangemang. Ha för vana att besöka dovastidning.se regelbundet så missar du inte någonting. Även om tidningen är uppfärskad och webben har oanade möjligheter, står DT:s journalistiska uppdrag fast: vi ska fortsätta att bevaka döv- och/eller teckenspråksrelaterade händelser, både nationellt och internationellt.

Vi hoppas att du gillar nya DT. Berätta gärna vad du tycker om tidningen.

Mejla till oss på redaktionen@dovastidning.se

NICLAS MARTINSSON
REDAKTÖR

Redaktionen tycker till

Lika Olika. SVT Teckenspråks satsning på programserien Lika Olika med komikern Özz Nûjen som programledare gick hem i stugorna hos såväl som hörande och döva. Programmets sketchserie, Dövt värre, som ritades av Maja Lidbrink innehöll humor på hög nivå. Sändningstiden var kanske det bästa av allt – hur ofta får vi se program på teckenspråk klockan 19.30 på en vardag?

SDR 90 år. Den 26 februari fyller Sveriges Dövas Riksförbund 90 år. Tittar man tillbaka ser man hur mycket förbundet betytt för dövas väl i samhället fram till våra dagar. Att vissa menar att förbundets ställning nu är svagare än tidigare är omöjligt att säga i dag. Det får framtiden avgöra. Medan tid är vill vi på DT säga grattis till den nyblivna 90-åringen!

Den globala oron. Den senaste tiden har de dåliga nyheterna varit många: eurons utdragna kris, de blodiga upproren i Syrien och Astra Zenecas massuppsägning i Södertälje.

Vanvården. I Sverige har nog Carema-skandalen upprört mest. Även döva drabbas av vanvården i Sverige, senast på ett boende i Gävle. Hoppas politikerna på både internationell, nationell och lokal nivå slår sina kloka huvuden ihop och kommer på en lösning som får euron att klättra uppåt, de maktgalna att lägga ner sina vapen och att arbetsgivarna åter vågar anställa folk igen. Och inte minst att äldre, och döva, får en värdig omsorg.

TIDSKRIFT FÖR SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 1/2012

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skräddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp:

Nr 2: 16 mars
Nr 3: 27 april
Nr 4: 8 juni
Nr 5: 17 aug
Nr 6: 14 sept
Nr 7: 19 okt
Nr 8: 30 nov

Utgivning:

5 april
18 maj
28 juni
6 sept
4 okt
8 nov
20 dec

REDAKTION:

Dövas Tidning, SDR
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm
redaktionen@dovastidning.se
Ansvarig utgivare: Helena Fremnell
Redaktör för DT: Niclas Martinsson
0738 333 060 (sms/3G)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Redaktör dovastidning.se:
Tomas Lagergren, 0735 130 199 (sms/3G)
tomas.lagergren@dovastidning.se
Layout: Annalena Caffa, zoor.se

Facebook: Dövas Tidning
Twitter: @Dovas Tidning

PRENUMERATION:

medlem@sdr.org eller
Bildtel:
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
SDR, Agneta Skagerstrand
Box 300
793 27 Leksand
Texttel: 0247-641 49
Fax: 0247-151 03
Prenumerationspris: 300 kr/år
Utebliven tidning:
kontakta medlem@sdr.org

ANNONSER:

Bokas och lämnas till:
sdrannons@sdrf.se
Tel: 0506-300 58
Skaraborg och Värmland:
Tel: 0506-301 76
Förenings- och internannonser bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se
Upplaga: 5800 ex
Tryck: Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

www.dovastidning.se

I KORTHET

4

NYHETER

5

SIGNERAT:
JENNY SCHÖLDT

7

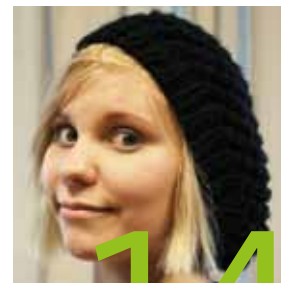
DOVASTIDNING.SE

8

TEMA:
SDR 90 ÅR

9

FRAMTIDENS
SKÅDESPELARE

14

PORTRÄTT:
ÖZZ NÛJEN

16

FEM
FRÅGOR

18

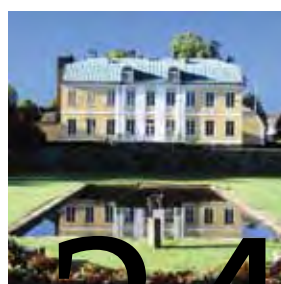
FÖRENINGSS-
NYTT

19

UNG

22

INSÄNDARE

24

KRÖNIKA

26

• Sms 112-tjänst permanent

Tidigare bedrev SOS Alarm, i samarbete med Post- och telestyrelsen (PTS), en försöksverksamhet kring SMS 112. 2200 personer anmälde sig under försöksverksamheten, som startade 2007, till SOS Alarm för att aktivera tjänsten. Nu är verksamheten permanent. "Vi arbetar för en ökad trygghet för alla i samhället", säger Gunnar Bergström, ansvarig för nödnumret vid SOS Alarm. SMS 112-tjänsten är endast öppen för döva, hörselskadade, vuxendöva och talskadade. Man måste registrera sig på sosalarm.se/sms112 i förväg för att kunna använda tjänsten.

• Lega andre vice ordförande

David Lega är känd för att ha tagit 14 världsrekord under sin handikappidrottskarriär som simmare fram till 2000. I valet 2010 blev han riksdagsledamot för Kristdemokraterna (KD). Hans parti hade ett dramatiskt riksting i Västerås i januari. F.d andre vice ordförande, Mats Odell, kandiderade för partiledarposten. På rikstinget förlorade han dock mot Göran Hägglund, som vann med 198-88 röster. Eftersom Mats Odell lämnade sin plats som andre vice ordförande, valdes David Lega från Göteborg enhälligt av rikstinget till posten. Om partiets framtid sade han till GöteborgsPosten: "Vi måste se till att vara alliansens sociala röst, och ta den rollen utifrån en stark etisk värdegrund".

• ASL-Barbie på auktion

Mattel gav 1999 ut en teckenspråkig Barbie. Hon är lärare i amerikanskt teckenspråk. Med sin ena hand tecknar hon "ILY" (I love you). I paketet finns till exempel en skrivtavla som man brukar ha i ett klassrum, och bilder som visar hur man ska teckna olika ord. Nu finns dockmodellen att köpa på internetauktionssajten Ebay. Den gick, vid DT:s pressläggning, att köpa för mellan 19.99 dollar (om inget högre bud lades) och 95 dollar (om man vill köpa nu).

• Färre DO-anmälde 2011

Förra året tog Diskrimineringsombudsmannen (DO) emot 1 957 anmälningar, 25% färre än året innan. Även anmälningarna i arbetslivet minskade. Förra året var det 856 fall, 14% mindre än både 2009 och 2010. Annika Höög, ställföreträdande chef på DO:s arbetslivsenhet, sade till LO-tidningen att hon inte kunde komma på en direkt orsak. Men hon sade dock: "Det är möjligt att vi just under 2011 hänvisat fler anmälare till facket. Är man medlem ska man alltid vända sig till sitt fackförbund".

• SDR:s gamla material finns numera på Riksarkivet

SDR:s verksamhetsberättelser, protokoll, medlemsregister och projektrapporter finns nu hos Riksarkivet i Stockholm. Även SDU:s och Sveriges Dövas Motorförbunds äldre dokument och DT:s utgåvor med start år 1891 förvaras där. Urban Mesch har tillsammans med Ingvar Edwall tömt SDR:s arkiv på Västanviks folkhögskola i Leksand. "Riksarkivet är en bra plats för den som vill forska i dövhistoria", säger Urban. För den som vill söka efter något specifikt finns en arkivförteckning på Riksarkivet. Efter sommaren kommer förteckningen att digitaliseras och finnas i en sökbar databas.

• Mobilsurf-gång farligt

Fyra av tio svenskar har en smart mobil. Många går försjunkna i sina mobiler på stan. Då riskerar de att råka ut för olyckor: bli påkörda av en bil, gå rakt in i en stolpe, eller något annat. En amerikansk studie från ett statligt universitet i delstaten Ohio visar att antalet fotgängare som besökte akutmottagningar efter skador orsakade av att de varit försjunkna i sina mobiler, fördubblades från 2007 till 2008. Någon svensk undersökning finns inte. Men Maria Liljeby, sjuksköterska på akuten vid Södersjukhuset i Stockholm, säger till lokaltidningen Mitti: "Jag har inte statistiska belägg för det. Men jag har väl samma känsla som alla andra. Att det ökar".

Illustration Lagergren:

Fel Rätt

SL:s realtidsinformation får kritik av FSDB

Alla busshållplatser i Stockholm som har mer än 150 påstigande resenärer om dagen har utrustats med digitala skyltar som talar om när nästa buss kommer och eventuella störningar. Förbundet Sveriges Dövsblinda (FSDB) tycker inte att de är läsbara.

FSDB:s ordförande, Pontus Degsell, är besviken på SL. De nya skyltarna är svåra att läsa. Värre är det när det regnar eller är mörkt, enligt honom. Hörande som har svårt att läsa kan dock få hörbar information genom att trycka på en knapp.

– Det känns som om SL inte prioriterar oss, säger Pontus Degsell.

Även hans kollegor inom förbundet upplever samma sak. Personer med dövblindhet som bor i till exempel Malmö och Uppsala har uppgett att deras städer har bra läsbara skyltar.

– Pinsamt att huvudstaden inte kan bättre, säger Pontus Degsell.

Hur ser en tillgänglig skylt ut?

– Lysande gul eller orange text mot svart bakgrund, säger Pontus Degsell som tycker att det dock är bra att sådana skyltar finns i tunnelbanan, på bussarna och pendeltågen med mera.

Jesper Pettersson är pressekreterare på SL. Han berättar att SL fick en summa pengar genom trängselskattavgifterna som användes till att sätta upp informations-skyltar vid busshållplatser. SL gick ut med en förfrågan och fick in två anbud. Ett anbud erbjöd bra läsbara skyltar men ingen hörbar information (prator). Sedan skulle det behövas elinstallationer till varje väderskydd för att de skulle fungera.

– Vi skulle för pengarna få några få bra läsbara skyltar med el, skriver Jesper Pettersson i ett mejl.

Det andra anbudet erbjöd batteridrivna skyltar med grå bakgrund och svart text. Alla hade pratorer. För samma summa pengar skulle ca 1400 skyltar kunna sättas upp. Nu ska det till exempel finnas 461 i Stockholm och 31 i Täby.

– Frågan togs upp i samråd med handikapporganisationerna och då beslöts att man hellre ville ha många skyltar och för dem som har svårt att läsa finns det pratorer, skriver Jesper Pettersson i mejlet.

Eldrivna informationsskyltar finns dock vid flera busshållplatser, till exempel för buss 3 och 4. Ett tips är att realtidsinformation finns på mobil.sl.se.

Hur tillgänglig är realtidsinformationen i din stad?

Mejla oss på redaktionen@dovastidning.se

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Dövföreningen i Skövde nedlagd

Föreningen som firade 60-årsjubileum ifjol, lades ned vid årsskiftet. Anledningen till nedläggningen är varken ekonomin eller det vikande medlemsantalet, enligt Olle Jönsson, regionombudsman i Västra Götalands Dövas Länsförbund. Orsaken är svårigheter att rekrytera folk till styrelsen.

– Det räcker inte att bara ha medlemmar, man måste ha folk som vill driva den, säger Olle Jönsson.

Det har varit nära de senaste åren, och nu blev beslutet definitivt.

Föreningens styrelse har under en längre period försökt trygga generationsskiftet men de yngre i föreningen är inte intresserade av att ta över.

– Och de äldre orkar inte längre driva föreningen så man tog beslutet att lägga ned föreningen, för det är inte hållbart på sikt. Dessutom kräver samhället mer av föreningarna i dag. Man ska sitta med i olika råd och liknande. Det blir för svårt för en förening som har svårt att skaka fram folk till sin egen styrelse.

De 43 medlemmarna fick vid nedläggningen rådet att gå över till andra föreningar i regionen som t.ex. grannföreningen i Lidköping, fem mil från Skövde.

TOMAS LAGERGREN

Teckenspråkstolkning ingen sjukvårdsfråga

Tolktjänstutredningen föreslår att staten tar över huvudansvaret för tolkning och anser att teckenspråkstolkning bör sluta ses som en hälso- och sjukvårdsfråga.

Tolktjänstutredningen, som släpptes den 14 december, innehåller en rad förbättringar för tolkanvändare. Ett av förslagen i utredningen är att en nationell tolktjänstmyndighet inrättas och tar över ansvaret för tolkning från Arbetsförmedlingen (AF), landstingen, regionerna, Post- och telestyrelsen och Rikstolkstjänst. Det väntas ge positiva effekter. Den ena effekten är att det betyder en ingång för alla tolkanvändare istället för flera som i dag. Arbetstagare som använder tolk behöver alltså inte längre söka tolkstöd hos AF. Den andra är att det blir mer kostnadseffektivt när myndigheten samordnar allt, något som kan leda till ännu fler tolktimmar. Den tredje är att tolktjänsten blir likvärdig i hela landet. I dag är det staten, landstingen och regionerna som tillsammans finansierar dagens tolkcentraler. Hur mycket landstingen och regionerna bidrar med, varierar.

Sveriges Dövas Riksförbunds ordförande, Ragnar Veer, är utomordentligt nöjd med utredningen.

– Vi har kämpat hårt och länge för att staten ska ta ansvar för arbetslivstolkning. Nu föreslår utredningen samma sak, säger han, som också är tillfredsställd med att tolktjänsten blir likvärdig i hela Sverige.

En nyhet som tolkutredningen föreslår är att en tolkanvändare får ett antal så kallade valfrihetstimmar. Ett exempel är att om en kille vill beställa tolk till en keramik-

Barn- och äldreminister Maria Larsson (KD) tog emot utredningen "En samlad tolktjänst" från utredare Greger Bååth.

kurs på fritiden, kan han säga till myndigheten att han nu vill ta ut några valfrihetstimmar. Då prioriterar myndigheten hans beställning högt. I dag kommer keramikkursen långt ner på prioriteringslistan. Valfrihetstimmarna gäller dock endast tolkuppdrag i Sverige, inte utomlands. Utredningen har gett olika förslag på timantal: till exempel tio timmar för barndomsdöva, vuxendöva och hörselskadade, och tjugo för personer med dövblindhet.

Myndigheten ska ha mellan fyra och sex regionala enheter. De ska också ges möjlighet att upphandla tolktjänster enligt lagen om valfrihetssystem. Om en region väljer att ha valfrihetssystem, innebär det då att tolkanvändare har rätt att välja bland de tolkbolag som den regionala tolktjänstmyndigheten skrivit avtal med. Teckenspråkstolkning ska inte längre ses som en hälso- och sjukvårdsfråga utan det är språket som är det centrala.

Myndigheten bör starta sin verksamhet senast 1 januari 2014, anser utredningen. Nu väntar en remissrunda.

SDR:s ordförande, Ragnar Veer, är överlag nöjd, men två mindre bra saker finns dock kvar: det är fortfarande oklart vad som gäller om vuxenutbildning, och om elever som går integrerade i grund- och gymnasieskolor.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Tolkanvändning 2010 i siffror:

6 223 personer använde tolk

66% av tolkanvändarna var barndomsdöva

30% var vuxendöva

4% var personer med dövblindhet

43% av tolkanvändarna var mellan 34 och 64 år gamla

82% av tolkbeställningarna kom från barndomsdöva

4,6% tolkbrist i landet (ej utförda uppdrag)

10% högst tolkbrist i Örebro län

1,2% lägst tolkbrist i Uppsala och Södermanlands län

75 016 utförda tolkuppdrag

201 151 utförda tolktimmar

32 timmar i genomsnitt per tolkanvändare/år

250 årsarbetskrafter tolkar på tolkcentralerna

Tillkommer frilansande eller privatanställda tolkar

Tio avgörande sekunder

Framför en kafédisk har jag många gånger stått och försökt få fram vad jag vill ha. Visst har vi alla det. Vi gestikulerar efter papper och penna och beställer det efterlängtrade kaffet för att sedan sätta oss ner med bok eller sällskap. De där tio sekunderna framför kafédiskan framför ett förskräckt kafébiträde och den där papperslappen är väl det enda som skiljer oss från de övriga kafégästerna. Det vet vi alla och det säger vi alla, hela tiden. För oss smakar kaffet och sällskapet lika bra. Vi behöver bara en smula tillgänglighet.

Nu jobbar jag själv på ett kafé och har en färdig pappersmeny på disken där folk pekar ut sin beställning. För övrigt är det som vilket kafé som helst, skulle jag tro. Hit kommer folk av alla sorter: BMW-ägare, byggnadsarbetare, tiggare och tonåringar. En gång kom även en papegoja (den fikade dock inte, utan satt på axeln på en som gjorde det). Jag har också lärt känna dem som tackar för det minsta lilla, som ger halstablingar som dricks, och som talar om för mig hur jag ska sköta mitt jobb, till exempel att skummad mjölk ska ha si och så grader när den hålls ner i den dubbla espresson. Sedan finns det också andra som vill ha växel till parkeringsautomaten och som undrar om de kan få en smörgås fast de har inte tillräckligt med pengar. Vidare kommer det kunder som undrar hur man hittar till den irakiska ambassaden, och personer som bara vill värma sig en stund eller försöker smyga in på toaletten och tror att jag inte ska få syn på dem (vilket jag alltid gör). Jag möter också ensamma personer som vill sitta och prata om sig själva med mig; som ensamma kafégäster i allmänhet brukar göra med kafébiträden på halvtomma kvartersfik.

Ja, det är som vilket kafé som helst.

När jag skulle börja arbeta på kaféet, väntade jag mig stelhet, stumma gap och att kunder skulle bli förvånade när de fann att hon bakom disken varken hörde eller talade. Det blev faktiskt som jag väntat mig. Men det varade, och varar, alltid bara i ett ögonblick. Det tar bara ett ögonblick att koppla till menyn på disken. När de flesta kommit förbi den här papperslappen, bryr de sig inte det minsta. Huvudsaken är att jag fattar att de vill ha sin latte extra stark eller att det absolut inte ska vara någon sallad under osten.

Det finns dock en sak som jag inte tänkte på innan jag började jobba här. Det är att det att de här sekunderna framför en kafédisk där en papperslapp är det enda som skiljer oss från de övriga gästerna, också kan gälla omvänt.

Visst är det lustigt hur det kan vara med ens fördomar? Det är nog det som förvånat mig mest; det lustiga i att man kan ha fördomar om andra människors fördomar. Det är något jag nu tänker på när jag står och tittar på kaffemaskinen, kafégästerna och gatan utanför, från mitt nya perspektiv här bakom kafédiskan.

För dem smakar kaffet lika gott.

De behöver bara en smula tillgänglighet.

Jenny Schöldt jobbar på ett kafé, studerar filosofi på distans vid Umeå universitet och uppskattar att läsa och gå på utställningar. Hon gillar att fundera på allt och inget.

Gävle kommun JO-anmäld

Två omsorgsanställda har JO-anmält kommunen Gävle. Enligt dem vanvårdas döva med utvecklingsstörning på ett gruppboende. I anmälan skriver de två anställda: "Vanvården uttrycker sig genom att vägra de boende deras eget språk – teckenspråket". Förutom att inte alla i personalen är fullt teckenspråkiga, nekas de döva boende tolk och bildtelefon. Anmälarna berättar att de har påpekat detta för chefer på olika nivåer, men utan att få respons. Ann-Britt Nordahl, omvårdnadschef, säger till Arbetarbladet att alla anställda på boendet kan kommunicera med tecken, men att det är ett fåtal som har teckenspråk som sitt första språk eller är utbildade

teckenspråkstolkar. I våras hade kommunen kompetensutveckling för de anställda på boendet. "Det är klart, det här är en kompetens som behöver fyllas på, och det ska vi göra framöver också", säger hon till Arbetarbladet. Sara Leander har en döv son på boendet. Även hon har upplevt att cheferna inte riktigt har förstått vikten av att personalen får kunskap och undervisning om dövas villkor. Hon säger dock till Arbetarbladet att det inte rör sig om vanvård för de boende får all möjlig fysisk vård och hjälp. "Det är fräscht och fint och mycket aktiviteter, men det är språket som behövs", säger hon.

TOMAS LAGERGREN

Vi bjuder på ett urval kortfattade nyheter som publicerats på vår webb: dovastidning.se
 Artiklarna finns i full version på sajten. Ha för vana att besöka den så missar du inget.

Gülcan är Friskis & Svettis första döva instruktör

Gülcan Coban är inte bara Friskis & Svettis första döva ledare utan också Sveriges första döva spinninginstruktör. Hon leder sedan januari pass på Friskis & Svettis i Uppsala. DT följde ett av hennes pass en kväll. En av de tjugotvå motionärerna, Anders Fågelqvist, sade till DT att Gülcan var bra eftersom hon var tydlig. Under passet visade hon ibland en skylt som talade för deltagarna om det skulle vara lätt, medel eller tungt motstånd. Hon ska eventuellt ha pass på Friskis & Svettis i Stockholm i höst också.

Sökord: gülcan coban

Bedrägerier på Facebook

Polisen utreder just nu ett tiotal ärenden som rör bedrägerier på Facebook. Bland de drabbade finns både döva och hörsel-skadade. Samma rutiner dyker upp vid bedrägerierna: falska profiler på Facebook skickar meddelanden till folk där de blir kontaktade av en kvinna. Kvinnan berättar att den som tar emot meddelandet är en av flera lyckliga vinnare i ett lotteri. Hon ber om kontakt-information och efter att personen skickat diverse info kommer hon tillbaka och begär pengar för t.ex. frakt. När lotterivinnaren börjar ifrågasätta avgifterna eller inte har pengar kvar att skicka hotar kvinnan eller en fejkad manlig polis med "arrestering". Polisen manar till försiktighet på nätet och uppmanar till att aldrig betala för avgifter för osannolika vinster och vara försiktig med att acceptera vänförfrågningar på Facebook från personer som man inte känner.

Sökord: facebook

Gunillas grand final

Gunilla Vestin Wallin har jobbat som skådespelare för Tyst Teater i över 35 år. Nu gör hon sin sista föreställning, "Kärlek, drömmar och fjärlar". Den hade premiär på Dövas Hus i Stockholm i januari. Nu visas den runt om i Sverige fram till 25 april. I pjäsen bjuder Gunilla på teckenspråkspoesi, dikter och personliga tillbakablickar ur sin barndom, skoltid och sitt liv. Trots att scenen varit hennes arbetsplats i över 35 år, är det faktiskt hennes första föreställning där hon agerar poet. "Det är en fin gåva till både mig och publiken att jag får bjuda på en sådan föreställning", sade hon under premiärdagen då hon överöstes av blommor.

Sökord: gunilla tyst teater

teckenspråk genom livet

DÖVAS DAG i STOCKHOLM

14-16 september 2012

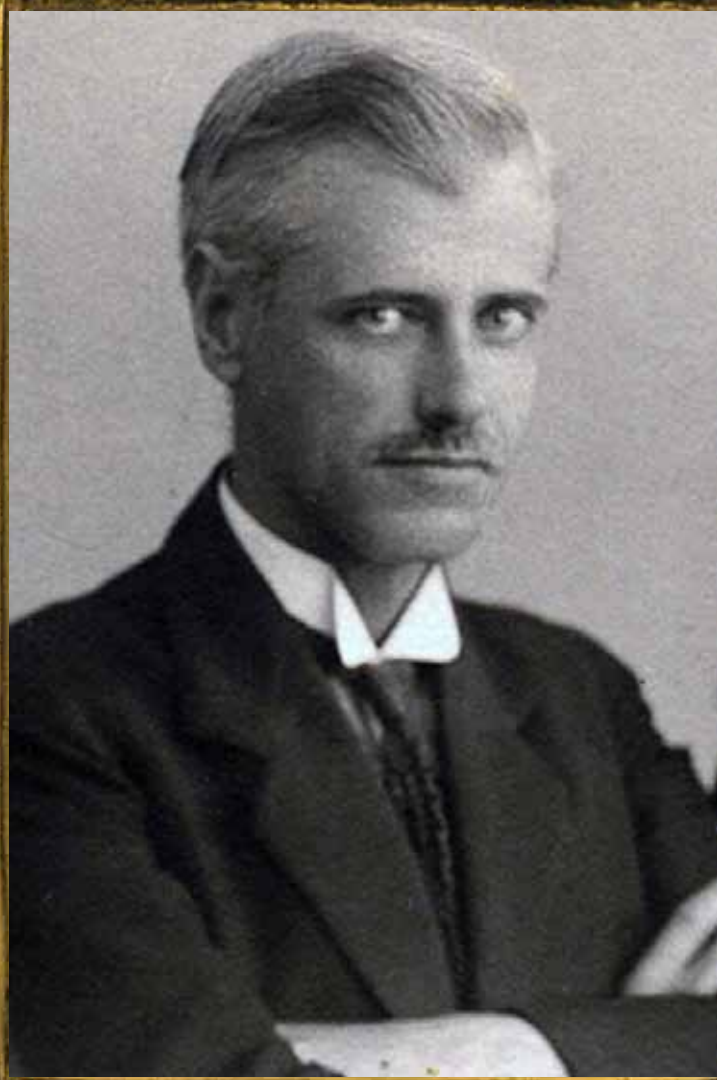
www.dd2012.se

bildtelefon: sdf@sip.omnitor.se

e-post: info@dd2012.se

Vem är han?

vänd →

SDR 90 år

Svaret på frågan:

Grundaren

DAN ANDERSSON 1885-1963

Genom Dans resor med Göteborgs-klubben IK Surd i våra nordiska länder såg han behovet av organisation. Nordiska Dövstummas Idrottsförbund bildades 1912. Sen gick det av bara farten: Göteborgs Dövas Förening stiftas 1912 och Svenska Dövidrottsförbundet bildas 1913 innan Sveriges Dövas Riksförbund grundas av Dan 1922, där han var ordförande i två perioder.

Dan Andersson föddes i Göteborg och förlorade hörseln vid 2-3 års ålder och gick senare i dövskola i Vänersborg. Han jobbade som ekonomikontrollant på Hyresgästföreningen men var utbildad pianosnickare.

Han var en disciplinerad person som styrde Göteborgsföreningen med järnhand som ordförande i många år. Ordning och reda skulle det vara, tyckte han. Många döva i Göteborg hade stor respekt för honom. Han ordnade mycket annat som att ofta ordna ofta jobb åt döva.

SDR fyller 90 år den 26 februari. DT bjuder på ett urval händelser i förbundets historia under åren.

Stor arbetslöshet splittrar dövrörelsen

På kongressen i Uppsala 1935 diskuteras arbetsmarknaden. Många är arbetslösa och man är missnöjd med systemet med dövprästarerna som på den tiden ordnade med det mesta kring dövas liv. 1936 bildas en konkurrent till förbundet: Riksorganisationen social dövstumtjänst. 1937 föreslår utredningen som tittade på arbetsmarknaden för både blinda och döva att dövprästarerna tas bort och konsulenttjänster tillsätts istället. Förbundet vill ha kvar bådadera och de blev bönhörda av utbildningsminister Arthur Engberg som föreslår fem tjänster var, konsulenter och präster.

Uppgång och försök till samförstånd

Det internationella utbytet blir allt mer tätare när SDR 1955 går med i Världsförbundet för döva, WFD. Samma år väljs Lars Kruth till förbundsordförande.

Vid kongressen i Malmö 1957 bjuder man in alla makthavare som jobbar med dövfrågor. Detta är ett försök till ett bättre samarbete med dem. Taktiken fungerade, för många kom.

1930-1939

1950-1959

1868-1921

Föreningsboom och framtidstro

Döfstumme-föreningen i Stockholm bildas 1868. Ett förbund kommer på tal under 1890-talet men först när många föreningar bildas i början av 1900-talet och etablerat sig tar ordföranden i Göteborgs Dövas Förening, Dan Andersson, kontakt med Stockholm med ett förslag om att både föreningarna skulle stå bakom en inbjudan till att bilda ett förbund. Ordföranden Gunnar Fondelius ser positivt på det och landets föreningar bjuds in till sjuk- och begravningskassans årsmöte 1919 för att diskutera det nya förbundet.

1922-1929

Förbundet växer upp

Den 26 februari 1922 bildas Svenska döfstumförbundet i Stockholm av 14 föreningar. Den förste ordföranden blir Dan Andersson. Samma år tar förbundet sina första steg intressepolitiskt. Dan Andersson och Knut Hässler får yttra sig över förslaget om omorganisationen av dövundervisningen, som är ute på remiss och de trycker på att teckenspråket är det bästa för döva barns utveckling. Även om yttrandet inte lyssnas på, var det förbundets första intressepolitiska steg. 1929 väljer man Alfred Person från Uppsala som ny ordförande, vilket innebär att det verkställande utskottet flyttas från Göteborg till Stockholm.

1940-1949

Hörandes intressen i förbundet växer misstro

Svenska döfstumförbundet och Sveriges döfstummas riksförening slås ihop 1945. Nytt namn blir Svenska döfstumförbundet och är 41 föreningar starkt. Ny ordförande blir dövkonsulenten Bror Malmberg. Men snart växer konflikterna mellan de döva och de tre hörande styrelsemedlemmarna kring en rad saker, som finansiering av förbundets intäkter och protokollen ändras ständigt av de hörande enligt sekreteraren Kurt Ericson som avgår av det skälet. De döva anser att de hörande agerar efter egna intressen, då de jobbar inom dövvärlden. Därför ska de inte sitta kvar, anser man. På kongressen i Göteborg 1949 avsätts de tre i deras frånvaro. Gösta Wiberg tar över ordförandeklubban och den nya styrelsen består nu av bara döva. Namnet Sveriges Dövas Riksförbund antas.

Dövmedvetandet växer

SDR bjuder in till en föräldrakonferens i Uppsala 1970. Cirka 400 personer kom, varav hälften föräldrar. De övriga är hörselvårdskonsulenter, dövklärare, övriga experter och döva. Mötet har beskrivits i efterhand som en vändpunkt för döva och är i dag känt som "Uppsala möte 1970".

Det börjar forskas i teckenspråk på universitet och förbundet får draghjälp av föräldrarna genom föräldrakonferenserna och man samarbetar alltmer tätt med Riksförbundet för döva och hörselskadade barn, DHB. Man fortsätter ordna demonstrationer. 1979 avgick Harry Fredriksson till förmån för Karl-Erik Karlsson som tar över ordförandeposten.

1970-1979

Nya utmaningar

1992 överlämnar Gum Anders Andersson ordförandeklubb till Lars Åke Wikström, "LÅW". Det blir starten på en ny era, i en ny tid där frågan om det nya hörselhjälpmedlet cochleaimplantat (CI) är brännhet. Man är orolig över de konsekvenser som skulle tänkas orsaka av en sådan omfattande operation som döva barn fick genomgå. Därför tar SDR under 90-talet avstånd till CI.

1990-1999

Ekonomisk kris tvingar till omorganisering

SDR:s Dövas TV blir en del av SVT år 2000. Samma år skriver förbundet en policy och anser nu att barn med CI ingår i deras målgrupp. Det minskade samhällsstödet blir alltmer besvärande för SDR. Förbundets personal mer än halveras på tio år. Framsteg görs dock av förbundet som till slut får till en statlig utredning om teckenspråkets ställning, som leder till att teckenspråket upp-tas i språklagen. Lars-Åke Wikström, "LÅW", avgår vid kongressen 2009 i Leksand efter 17 år som förbundsordförande, längst i förbundets historia. Den tidigare ombudsmannen i SDR, Ragnar Veer, tar över.

2000-2010

1960-1969

Politiska kontakter ger mer pengar

Ett internationellt ungdomsläger arrangeras på Västank 1963 och samma år inviger statsminister Tage Erlander världskongressen i Stockholm, dit 1000 personer kom. Under det årtiondet visar det sig att SDR länge fått mycket mindre ekonomiskt stöd mot övriga handikappförbund. Det ändras snabbt när det uppdagas i medierna 1966. Då får SDR genast pengar från flera håll. 1967 leder hörande förbundet i dubbel bemärkelse – Harry Fredriksson blir ordförande medan riksdagspolitikern Sven Mellqvist (s) i sin tur, förbundsordförande. 1969 genomförs den första organiserade demonstrationen, kallad "Sveriges dövas riksdag". 2000 personer gick mot riksdagshuset och fyllde salen och framförde sina krav. På plakaten stod det bland andra krav, "Teckenspråk på skolschemat".

1980-1989

Teckenspråkets status höjs

SDR har en försäljningsavdelning och annonssäljare, som står för två tredjedelar av förbundets intäkter. När Lars Kruth blir hedersdoktor vid Stockholms universitet 1980 för sin långa kamp för teckenspråket är det starten på en rad goda nyheter för förbundet: Året därpå erkänner riksdagen teckenspråket som ett fullvärdigt språk och det tecknas in i läroplanen för dövskolan 1983, något SDR kämpat för länge. SDR belönar Lars Kruths långa arbete med att stifta en utmärkelse i hans namn 1989.

2012

90 år!

2012 fyller SDR 90 år. Förbundet ordnar en jubileumställning i samband med förbunds-mötet första helgen i juni i Örebro.*

TOMAS LAGERGREN

* Mer info om jubileet kommer senare på SDR:s hemsida www.sdr.org

SDR:s ordförande Ragnar Veer:

”2012,
är året då vi kan börja andas”

SDR har genomgått flera stålbad under 2000-talet. Samtidigt har antalet medlemmar och intäkterna rasat. Dövas Tidning har fått en pratstund med ordförande Ragnar Veer om hur framtiden ser ut för SDR.

Hur mår 90-åringen?

– Bättre än för ett-två år sedan. Vi har nått kostnadsanpassningsmålen. 2012 är året då vi kan börja andas. SDR:s gamla lokaler i Västankvarn är uppsagda vid årsskiftet. Administrationen och ekonomiavdelningen, som tidigare satt där, huserar nu i SDR:s butik, Gåvan, i Leksand. Det intressepolitiska arbetet är koncentrerat till Stockholm. Vi har lägre fasta kostnader och färre anställda än förra året. Vidare har vi gjort en omorganisation. Nu har vi åter en kanslichef.

SDR hade drygt 15 procent färre medlemmar år 2010 jämfört med 2000. Sverige fick samtidigt ytterligare en halv miljon invånare under samma period. Vad beror medlemsrasen på?

– Politiska organisationer, ungdomsorganisationer... ja, folkrörelsen, har också färre medlemmar i dag än för

ett antal år sedan. Det visar att SDR inte är isolerat. Vi följer samhällsutvecklingen. Gruppen äldre och trogna medlemmar krymper. De yngre anser inte att det är lika viktigt att vara medlemmar i en dövförening. Det är en generationsfråga.

Hur skulle SDR kunna få fler medlemmar?

– Vi måste tydligt visa att om man blir medlem hos oss, kan vi tillsammans göra samhället mer tillgängligt. Hitills har vi varit duktiga på att föra ut våra budskap. Men nu måste vi också bli bättre på att värva medlemmar. Jag är besviken på den senaste kongressens beslut om slopat direktmedlemskap i SDR. Det gör att vi inte kan åka ut och värva medlemmar.

Nu kan man bara bli medlem i SDR genom att teckna medlemskap hos en dövförening. Är man då medlem i en dövförening eller i SDR i första hand?

– Om vi återinför möjligheten för direktmedlemskap, kan det se olika ut för olika medlemmar. En del kanske vill vara aktiva i en dövförening, medan andra nöjer sig med att enbart stödja SDR utan att ens besöka en dövförening. Det är därför bra med två olika slags medlemskap.

Ni ville ha en och samma medlemsavgift för hela landet på senaste kongressen. Förslaget godtogs inte. Kan ni komma att lyfta den frågan igen på nästa kongress?

– Ja, jag tycker att det ska vara samma avgift i hela landet. Om vi säger att medlemsavgiften är densamma i hela Sverige, blir SDR en tydlig organisation som talar klarspråk. Samtidigt är dövrörelsen unik. Vi har självständiga dövföreningar med stark identitet.

Om direktmedlemskapet och den enhetliga medlemsavgiften införs, hur påverkar det SDR:s varumärke?

– Varumärket blir starkare. Jag har funderat på om vi inte kan ha lokala och regionala SDR-föreningar istället, "SDR Stockholm" och "SDR Skåne" etc. Det blir förmodligen ökad medvetenhet om SDR på regionnivå. Men jag har ingen avsikt för att kämpa för det. Om Sverige får ett antal nya regioner, då får det bli diskussion om det.

Ni hade betydligt mindre intäkter och bidrag år 2010 än 2000.

Hur ser du på den här förändringen?

– Det är likadant för alla ideella funktionshinderorganisationer. Organisationsstödet har stått stilla och inte följt KPI (konsumtprisindex). Detta medan nya funktionshinderorganisationer tillkommit. Det gör att vi är fler som är med och delar på den gemensamma kakan. Alliansregeringen anser att vi, som visserligen gör ett viktigt jobb, måste finansiera oss på andra sätt.

Barn- och äldreminister Maria Larsson (KD) sa att ni måste lära er att ta betalt för det arbete ni gör.

Kommentar?

– Ja, på nästa styrelsemöte ska vi diskutera hur vi ska ta betalt för vårt arbete. Samtidigt ställer jag mig frågande till att regeringen inte har sagt officiellt till myndigheterna att de måste betala när funktionshinderorganisationer bidrar med expertkunskap.

SDR:s försäljningsavdelning säljer betydligt mindre än för tolv år sedan. Hur ska ni öka intäkterna?

– SDR:s försäljningschef, Lena Stoltz, jobbar ständigt med den här frågan. Marknaden är tuff. Kunder är mer prismedvetna. De kan hitta billigare varor på andra håll. Konkurrenten från andra webbbutiker är stor. Att våra varor är lite dyrare, är för att allt överskott går till SDR. Vi har en stabil kundkrets som är villig att stödja vårt arbete genom att handla våra varor. Vi har också lotteriet Ideella spel. Det är ett värdefullt tillskott.

År 2000 hade SDR 54 anställda, och 2010 22 anställda. I år har ni snart 19 tjänster. Vad ska ni prioritera då?

– I december förra året antog vi nya riktlinjer. De är anpassade till SDR:s ekonomi. Vi ska prioritera följande områden: psykiatri, FN:s konvention, utbildning och tolktjänst. När vi är färdiga med tolktjänstutredningen, satsar vi på äldreområdet.

Hur ser du på framtiden för SDR?

– Jag tror inte att SDR försvinner. Däremot förändras SDR självklart. Nya målgrupper kan tillkomma: döva med cochlea-implantat (CI), personer som kan mer eller mindre teckenspråk, och fler CODA (barn till döva föräldrar). SDR finns kvar så länge teckenspråket används. Framtiden går inte att förutse.

Vem visste för fem-sju år sedan att Iphone och Ipad skulle komma? Förut levde vi nära tekniken. Nu lever vi med den. Det blir spännande att se hur det påverkar SDR.

SDU och Unga Hörselskadade (UH) har diskuterat eventuell sammanslagning då deras målgrupper närmar sig varandra allt mer. Kan SDR och Hörselskadades riksförbund (HRF) också komma att sammanslås?

– Vi har ett fint samarbete, men HRF och SDR har inte samma prioriteringsordning. HRF prioriterar hörselvård, ljudmiljö och teckenspråk som ett nyttigt komplement till talet. Vi prioriterar teckenspråk och tillgänglighet på teckenspråk. Sedan har döva egen kultur, identitet och historia. Jag ser därför inte det som aktuellt att SDR och HRF går ihop. Men för nästa generation kan det kanske bli aktuellt.

SDR:s utveckling 2000-2010

	2000	2010	Förändring %
Antal medlemmar	5000	4266	-15
Invånare i Sverige, milj.	8,9	9,4	+6
Antal SDR-anställda	54	22	-59
Intäkter, miljoner kr	43,7	24,8	-43
Stats- och övriga bidrag	12,5	5,7	-54
Försäljningsintäkter inkl. gåvor	22,6	13,3	-41

Sju dramatiska talanger

För de sju nordiska skådespelarstudenterna vid Stockholms dramatiska högskola är det inga konstigheter att först dansa balett och sedan bjuda på cool gatudans. DT har följt dem en hel dag.

09.02 "God morgon!" tecknar dansläraren Matti Alenius. Han förklarar sedan via en teckenspråkstolk att studenterna ska börja med balett. "Var är basen?" undrar studenterna. De justerar tillsammans med läraren musikanläggningen. Nu börjar de känna lite av basen.

09.31 Den finska studenten, Silva Belghiti, undrar om man ska ha en allvarlig eller glad min när man dansar balett. Enligt läraren får man i klassisk balett le men inte visa tänderna. För honom får dock studenterna gärna blotta tänderna. Anledningen till att de lär sig balett, är att de får träna teknik, styrka, smidighet, koordination och balans.

09.35 Studenterna dansar nu street dance.

09.53 Nu är det vals som gäller. Rebecca Drammeh från Sverige diskuterar bröllopsvals. Matti Alenius undrar skämtsamt om hon ska gifta sig. "Ring mig bara!" säger läraren, som kan ge gratis lektioner i bröllopsvals till henne och de andra i klassen.

10.01 Plötsligt är basen jättehög. Läraren tecknar "förlåt!" och sänker volymen. Enligt honom är studenterna väldigt entusiastiska jämfört med hörande skådespelarstudenter. Man kan undra om det beror på att de inte lyssnar på musik och dansar varje dag.

10.27 Adjunkt Lars Otterstedt och utbildningssamordnare Christina Edenås berättar att utbildningen överträffade förväntningarna. Den är inte exakt likadan som skådespelarprogrammet för hörande vid Stockholms dramatiska högskola. Det som döva studenter får lära sig är bland annat teckenspråksgestaltning och översättning från svenska till teckenspråk.

10.42 Joakim Hagelin Adeby från Sverige tittar in i Lars och Christinas arbetsrum. Han berättar att han dagen innan blev invald i studentkårens styrelse. "Grattis!" säger Christina. Joakim tycker att det är viktigt att teckenspråket syns i kåren. Han undrar om han kan få teckenspråkstolk till styrelsemöten. Christina svarar att det nog inte ska bli några problem.

11.05 Den ena gruppen om fyra studenter jobbar med August Strindbergs "Kamraterna". Den andra gruppen om tre arbetar med Victoria Benedictssons "Den

bergtagna". Benedictsson-gruppen diskuterar tillsammans med gästprofessor Kristina Hagström-Ståhl vad som är kvinnligt, manligt och coolt. De testar olika sittpositioner. Sitter en kvinna så här? Gör en cool person så här? Remi Roos från Norge och Silva blir ombedda av Lars Otterstedt att blunda medan de tecknar repliker ur "Kamraterna". Enligt Lars blir man då mer medveten om sina egna språkrörelser.

13.12 Äntligen lunchrast.

14.23 Kortfilmen "Ulla" visas. I den har Joakim Hagelin Adeby hela sex olika roller och han spelar både man och kvinna i filmen. Alla i rummet skrattar när de ser honom teckna som en dam. Efter visningen uppmanar Lars studenterna att gå ut och studera hur olika personer tecknar.

16.23 Mörkret har lagt sig över Stockholm. Studenterna har gått hem. Lars Otterstedt och Christina Edenås sitter vid sina datorer. De pratar om den eventuella studieresan till det världskända universitetet för teckenspråkiga, Gallaudet i Washington DC. Förhoppningen är att studenterna från Stockholms dramatiska högskola och från Gallaudet kan ha gemensamma workshops etc.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Varför vill du bli skådespelare?

REBECCA DRAMMEH, SVERIGE (LÄNGST T.V): För att jag alltid har älskat att stå på scenen.

NIKLAS ANDERSSON, SVERIGE (ANDRA T.V): För att det är kul. Jag älskar att bjuda på humor. Att spela teater innebär glädje för mig.

DITTE GAARDE, DANMARK (TREDJE T.V): Jag älskar olika slags scenkonst och gillar att både få och ge teaterupplevelser.

AINO HAKALA, FINLAND (FJÄRDE T.H): Det här är min dröm. Jag älskar att stå på scenen och visa vad jag går för.

SILVA BELGHITI, FINLAND (TREDJE T.H): Scenen är mitt hem. Det är roligt att ha olika roller.

REMI ROOS, NORGE (ANDRA T.H): Jag blev som 15-åring intresserad av teater och har, sedan dess, alltid intresserat mig för scenkonst. Här kan jag utforska mig själv och olika roller som skådespelare. Jag vill förmedla olika slags budskap till publiken.

JOAKIM HAGELIN ADEBY, SVERIGE (LÄNGST T.H): Jag har alltid gillat att spela teater. Det här är jag, och scenen är mitt hem. Det som är speciellt med yrket är att det kan bli nervöst, spännande och konstigt på samma gång.

Västanviks folkhögskola

söker teckenspråklärare och barnskötare till sommarens kurser vecka 26, 30, 31 och 32

Skicka ansökan med CV till vastanvik@sdrf.se senast 15/3

”Jag vill både roa och oroa”

Özz Nûjen är överallt just nu. Som skådespelare i serier som **Äkta människor** och som komiker med sin första soloshow. För döva är han nog mest känd från SVT:s programserie **Lika Olika**, där titarna fick se honom göra en djupdykning i dövärlden. Men vem är han, denne mångsysslare?

Özz Nûjen släntrar in på kaféet där vi bestämt träff, på Kungsholmen i Stockholm. Han hinner både fixa te till oss och skoja om de gigantiska kopparna: ”Har ni ingen större?” säger han med glimten i ögat till kafépersonalen som förstår skämtet. Ingen dålig stämning spred sig i rummet, som det kan bli ibland av ironiska skämt, något Özz är road av.

Under tiden frågar han om jag vill ha en semla. Nej, tack, jag har just ätit, säger jag. Men ångrar mig fort när jag ser honom äta den med sked. Semlan ser oförsämrat god ut.

– Man vill inte ha gräddor över hela ansiktet, flinar Özz samtidigt som han med ena handen illustrerar gräddskum i ansiktet.

Özz Nûjen föddes 1975 uppe i den högt belägna (2500 m ö.h.) byn Khrabshehr, som idag tillhör den turkiska delen av Kurdistan. Tillvaron för familjen Nûjen var otrygg på grund av det förtryck som kurderna i området utsattes för: Många fängslades och torterades till döds eller avrättades i fängelserna. Det är något som sker än i dag, berättar Özz.

Hans pappa var en av dem som burades in.

– Men han lyckades komma ut. Han flydde tre år före oss, när jag var fem år gammal. Mamma var stark och tog hand om oss barn under de åren. Vi flydde för att vi inte kunde bilda organisationer, tänka, leva och prata kurdiska. Ja, leva som alla andra helt enkelt.

Flykten skedde över ett minfält till Syrien. Hans mamma som hade sina fem barn med sig åldrades fem år under flykten när Özz började bete sig trotsigt, hosta lite och allmänt larva sig, när alla möjliga faror lurade bakom varje krön.

– Jag var ett bråkigt barn, lydde inte alltid – det gör jag inte än idag, men just då sa mamma till mig ”Det är allvar nu, vi ska fly, var tyst nu!” säger Özz och minns tillbaka.

De klarade vandrigen. I dag inser han hur farligt nära det var, för två grupper bakom dem dog. Det hade lika gärna kunnat vara de.

– Jag tackar gud idag för att vi lever i dag.

Familjen återförenades i Syrien genom Röda Korset,

NAMN: Özz Nûjen

ÅLDER: 36 år

BOR: Stockholm

AKTUELL MED: Soloshowen ”Dålig Stämning”

FAMILJ: Singel

LÄSER HELST: Alla slags dagstidningar, speciellt de fyra största

SER HELST PÅ TV: Animal Planet och dokumentärer

GÖR HELST PÅ FRITIDEN: Det jag gör nu. Jag har fått chansen att jobba med det jag vill. Min hobby har blivit mitt yrke.

VACKRASTE TECKNET: Det är ”dum” och ”smart”. De båda mot varandra uppe på pannan, som synonymer mot varandra. Det säger mycket, ler özz.

som hade en kampanj under 80-talet som gick ut på att sammanföra familjer som splittrats. Det var slumpen som avgjorde att Sverige skulle bli deras nya land.

I Sverige trivdes han den första tiden. Han slapp stryk i skolan och kunde prata kurdiska utan att få skit för det. Uppväxten i förorten Rinkeby var en lycklig tid, minns Özz.

Det var inte åren då han bodde i Järfälla och gick på Tensta gymnasium. Han drömde om att bli astronaut och han hade bra betyg i skolan. Men hans skolvägleddare trodde inte på honom.

– Då tänkte jag ”skitsamma”.

Där någonstans i tonåren, som ofta är en period där man söker vem man är och med dåligt stöd i skolan, fick han en identitetskris som varade tills han gjorde lumpen uppe i Boden som 19-åring. Då vände det.

Många ser nog Özz Nûjen som en komiker i första hand. Men det var faktiskt skådespelare han ville bli. Men han hade varken pengar eller kunskap. Efter lumpen jobbade han på lager i ett år för att tjäna ihop pengar till utbildningen på Calle Flygares teaterskola.

– Jag åt i princip bara nudlar under två och ett halvt år och Özz tackar sin familj för deras stora stöd under de åren.

– Jag har kämpat hårt, kanske hårdare än andra. Men jag kan ha fel om det – det finns kanske någon annan som kämpat hårdare, ler han.

Det har betalats sig. Sedan år 2000 har han kunnat jobba med stand up på heltid och på senare tid har skådespelariet kommit mer. Nyligen hade han biroll i en fransk film, *”Si tu meurs je te tue”* (fritt översatt: ”Om du dör så mördar jag dig”).

Just nu turnerar han med sin soloshow, Dålig stämning, som är mer politisk än tidigare.

– Jag vill både roa och oroa. Det är ju kul om publiken skrattar men mitt mål är att de också ska tänka efter, förklarar Özz. Hans politiska engagemang är något som har hamnat lite i skymundan av hans komikerkarriär, något han vill ändra på.

Föreställningen i Jönköping kommer att teckenspråkstolkas. Han funderar på lösningar på bästa sätt för den

döva publiken under turnén. Det är något som blivit viktigt för Özz, efter resan han gjorde i Lika Olika.

Nyfikenheten driver honom. Han sa ja direkt när han blev erbjuden att leda SVT Teckenspråks serie, Lika Olika. Programmet sändes i tio avsnitt under senhösten och vintern där tittarna fick genom Özz ögon göra en djupdykning i dövvärlden.

”Språk är kopplat till ens identitet och kultur”

Vad har tiden som programledare lärt dig?

– Jag har lärt mig att bli mer ödmjuk. Samtidigt var det också skönt att veta att också jag har fördomar, vilket jag fick känna på under seriens gång och lärde mig mycket. Vi tror att vi vet, men vi vet för lite.

Något han märkt under seriens gång är att döva ser sig som en grupp. Det tycker han är hoppgivande.

– Det finns en historia och saker som ni döva kämpar för. Och ni aldrig ger upp. Det är beundransvärt, tycker Özz som kan se att kurder och döva har en del gemensamma nämnare, som att språket förbjudits (både kurdiska och teckenspråk är fortfarande förbjudet i en del länder), att båda grupperna kämpar för att få sina rättigheter jämställda, och att de ofta avhumaniseras. Det vill säga bli fräntagen sin mänsklighet genom att man inte får rätt att tala sitt eget språk och leva ut sin kultur och så vidare.

– Språk är ofta kopplat till ens identitet och kultur, menar Özz.

Han har konstaterat att många hörande tror att teckenspråket är internationellt.

– Då brukar jag fråga ”Men varför har vi hörande inte det också heller?” ler han och skakar på huvudet och blixtrar till med en engagerad utläggning om att fördomar och rasism är två kroniska sjukdomar.

– Vi har ännu inte hittat ett vaccin mot dem, men vi har en bromsmedicin och det är kunskap. Fördomar får inte styra oss och de får inte ta över oss, slår Özz Nûjen fast.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

Fyra unika personligheter i ny bok

Lennart Tjärnström, DTs f.d redaktör (1980-2008), har skrivit en bok, *Fyra livsöden från 1900-talets Dövsverige*. I boken berättar han om personer som fascinerat honom mest under åren: enstöringen Edit Johansson, tornedalningen Abraham Honkamaa, idrottsprofilen Osvald Dahlgren, och Yerker Andersson från Vallentuna som blev professor i USA.

1 Varför skrev du om dessa fyra personer?

– Jag har jobbat på Dövas Tidning i många år. Sen brukar man tänka tillbaka lite, på de personer som fascinerat mig mest genom åren. Abraham... Jag bodde i Örnköldsvik innan jag flyttade till Stockholm då åkte jag och Abraham tåg några gånger ned till olika sammankomster och redan då var våra möten stimulerande för mig. Osvald tog emot mig när jag flyttade till Stockholm och hade mycket att berätta för mig. Yerker träffade jag på världskongressen i Palermo 1983. Senare, på sista tiden träffade jag Edit som bodde ensam i sitt hus. De alla kom mig nära på olika sätt.

2 Någon speciell person du berördes mest av?

– Alla fyra livsöden är så olika: Abraham fick sju barn och det gick bra för alla barnen. Han bildade Tornedalens dövas förening och ledde den i 50 år. Edit fick bara gå två år i skolan innan hennes mamma tog hem henne. Yerker uppmuntrades av sin familj att studera och blev sedan professor vid Gallaudet University för teckenspråkiga, i USA. Osvald fick växa upp i en splittrad familj, men blev sen kyrkligt aktiv och föreningsaktiv särskilt inom dövidrotten. En sund själ i en sund kropp.

3 Vad vill du säga med boken?

– Att det finns många olika personer som lever olika men ändå är lika. Jag vill ge en bild av hur döva levde under 1900-talet. De fyra är fascinerande människor som föddes tidigt på 1900-talet. Det har skrivits för få böcker om döva som människor. Jag är trött på att döva ses som ett kollektiv. Så är det inte. Döva är också unika människor.

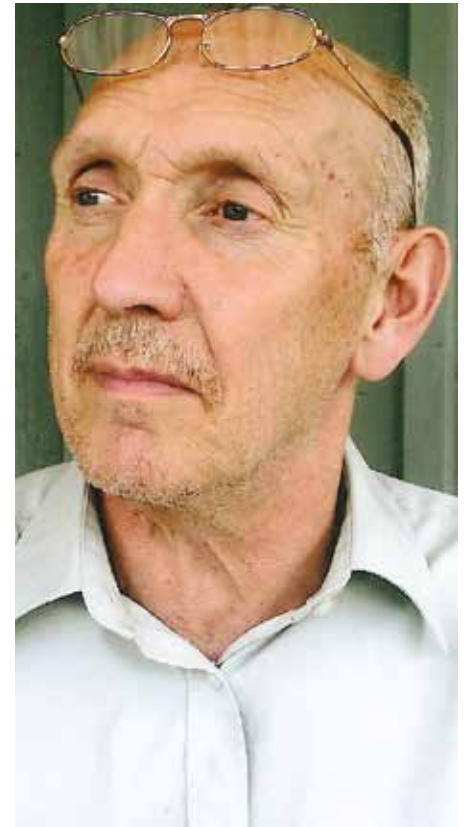
4 Varför har det skrivits så få böcker om döva som människor, tror du?

– Bra fråga. Det pratas och skrivs för mycket om kollektivet och om organisationerna. En del böcker är skrivna och kopplade till dövas problem. Men det är just den enskilda människan man kommer närmare. Jag ser gärna att fler döva skriver böcker om döva.

5 Har du några tips till döva som funderar på att skriva böcker?

– Det viktigaste är att ha en röd tråd. Om man inte har det blir det jobbigt att läsa. Och framförallt veta vad man skriver om, vara noga med fakta, och låta människor som står dig nära läsa och stötta dig. Boken ska tala för sig själv.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

RIKSTEATERN

*Kärlek,
drömmar &
fjärilar*

Gunilla Vestin Wallin
bjuder på poesi från några av världens största
poeter – från Tranströmer till Shakespeare.

Spelas på svenskt teckenspråk och textas
Biljetter och information: riksteatern.se/karlek

SDR:s 90 år – en framgångssaga

Att se tillbaka på SDR:s hedervärda 90 år är som att se en framgångssaga. SDR:s målsättning under alla år har varit att få det svenska samhället att respektera och säkerställa det svenska teckenspråkets ställning.

Lars Kruth, vår nestor, påbörjade redan 1953 sitt målmedvetna arbete för utveckling och folkbildning. I sina memoarer ”En tyst värld – full av liv” beskriver Lars hur han drog igång debatter med kritik mot Skolöverstyrelsen och brister i dövundervisningen. Lars bestämda åsikt, som han också framförde, var att okunskapen hos myndigheter och beslutfattare har ställt till stort besvär för döva.

Lars Kruth och SDR var inte ensamma i kampen för att förändra samhällets attityd från totalitär oralism till acceptans och en positiv syn på svenskt teckenspråk. Lingvistiska institutionen i Stockholms Universitet, som med vetenskaplig forskning på akademisk nivå visade att svenskt teckenspråk är ett språk med eget grammatik och syntax var en viktig samarbetspartner.

Därtill Västervik folkhögskola som var centrum för folkbildning och hade ett värdefullt samarbete med ABF för spridning av kunskap om svenskt teckenspråk. VV har utbildat teckenspråkstolkar, teckenspråklärare och anordnat många kortkurser för SDR:s medlemmar. SDU tog stort ansvar för att arrangera sommarläger som genomsyrades av svenskt teckenspråk. Alla som deltog i utbildningar och kurser har hjälpt till att sprida kunskap om svenskt teckenspråk och om brister i tillgänglighet för döva.

Dövföreningarna har varit mycket aktiva i att påverka kommuner och landsting med krav på bättre tolktjänst och tillgänglighet i kommuner och landsting. Teckenspråkiga

döva har fått en språklig självkänsla och ökad delaktighet och därmed förstärkt sin ställning i samhället.

När teckenspråksprogram började visas i TV, rakt in i vardagsrummen hos svenska folket, så bidrog det till en stark och positiv spridning av kunskap och medvetenhet om svenskt teckenspråk och kultur. Det var viktiga aktörer inblandade i detta, förutom tidigare nämnda också Dövas TV som senare blev SVT Teckenspråk, teckenspråklärare, teckenspråkiga dövlarare och andra aktiva funktionärer. Vi får inte heller glömma närstående organisationer som föräldraorganisationen DHB, Hörselskadades Riksförbund - HRF och Riksförbundet för dövblinda i Sverige - FSDB, som delaktiga i SDR:s framgångssaga.

Med Lars Kruth följde en stark samverkan mellan teckenspråksforskning, universitetsutbildning och folkbildning, med politisk påverkan på kommun och landsting, riksdag, regering, myndigheter och EU, och internationell samverkan genom Dövas Nordiska råd, DNR, Europa Union för döva, EUD och Världsförbundet för döva, WFD. Vårt gemensamma mål var att få en stark språkställning genom lagstiftning, en språklag. Och det målet är nått. Svenskt teckenspråk är inskrivet i språklagen. Därmed säkerställs det svenska teckenspråkets ställning genom att det svenska samhället har skyldighet att skydda, värna och utveckla svenskt teckenspråk.

Vi har Lars Kruth att tacka för en stor del av framgångarna. Det är värt att stanna upp en stund och titta tillbaka och se vad som ledde till resultat i kampen för den lagliga rätten till svenskt teckenspråk. Ett tydligt mål, uthållighet och samarbete!

Vi är alla en del av SDR - låt oss tillsammans med Lars Kruth hylla SDR:s 90-årsjubileum.

RAGNAR VEER, FÖRBUNDSORDFÖRANDE

SDR Stockholm
SDR, Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08-442 14 61
Texttel. vxl: 08-442 14 60
Fax: 08-442 14 99

SDR Leksand
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01

Förbundsordförande:
Ragnar Veer
ragnar.veer@sdr.org
Texttel: 08 442 14 62
0735 200 902 (sms/3G)

Förbundssekreterare:
Helena Fremnell
hfre@sdr.org
070 215 46 33 (tal/sms)
www.sdrf.org/sdr
sdr@sdr.org

Material till Slingan:
webbredax@sdr.org
Fax: 08 442 14 99

Bli medlem:
medlem@sdr.org

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247 140 65
Fax: 0247 105 97

Sveriges Dövas Pensionärsförbund:
info@sdpf.se

Västerviks Folkhögskola
Winterommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247 101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

SDR:s Tord Rådahl om
tolktjänstens utveckling:

System- eller livsvärde

I takt med att tolkarnas arbetsvillkor blir sämre och att döva tolkanvändare alltmer klagat på att de nyutbildade tolkarna inte fullt ut förstår dövas teckenspråk är det dags att stanna upp och fråga sig vad som kan ligga bakom denna utveckling. Jag vill använda två begrepp, "systemvärde" och "livsvärde", för att beskriva min syn på vad som bidragit till denna utveckling. Nedan berör jag landstingens upphandlingar av tolkservice som en möjlig orsak till den negativa trenden.

Landstingens upphandling av tolkservice styrs idag av systemvärden - det viktigaste är att systemet med tolkservice skall hålla. Tolkanvändarens nöjdhetsgrad, livsvärdet, har lägre betydelse. Den bedömningen gör jag efter att ha tittat på de upphandlingar som gjorts den senaste tiden.

I förfrågningsunderlagen kan man se att lågt pris är generellt viktigare än kvalitet på själva tolkningen och att det också är viktigare att en tolk kommer överhuvudtaget än att det är rätt tolk, d.v.s. med matchande kompetens för uppdraget.

Kvalitet och kompetens som begrepp har en bred betydelse och måste för vår yrkeskår enligt min mening definieras utifrån färdighetskriterier i första hand även om utbildningsbakgrund inte är oviktigt. Hur man uppnått sin kompetens i tolkning har väldigt liten betydelse för om tolkanvändaren skall förklara sig nöjd med tolkningen eller inte. Målet skall alltså vara att tolkanvändaren blir nöjd med tolkningen. Förfrågningsunderlagen tycks efterfråga leveranssäkerhet i första hand, kompetens (i betydelsen utbildningsbakgrund) i andra hand och - om alls - tolkningsfärdighet i tredje hand.

Idag ser vi att den förändring under senare delen av tolkutbildningens historia om vem som utbildar sig till tolk verkar bli bestående. Det är företrädesvis personer utan tidigare koppling till döva och teckenspråk som utbildar sig till tolk mellan svenska och teckenspråk. Samtidigt har vi fått en ökande andel av tolkanvändare som har högre utbildning och alltmer betydelsefulla positioner i arbetslivet med sina krav på att tolkar skall förstå och kunna producera ett mer specialiserat teckenspråk. Dagens tolkar har generellt sett inte samma förutsättningar som de tidiga generationernas tolkar att utveckla sin teckenspråkskompetens på sin fritid. De utvecklar sin teckenspråkskompetens till största delen under yrkesutövandet - när de tolkar. Jag menar att det inte kommer att vara tillräckligt för de ökade kraven på tolknings- och språkfärdigheten dagens döva tolkanvändare har på teckenspråkstolkar.

Ersättningsnivån för tolktimmen tycks vara avgörande för om tolknings- och språkfärdigheten skall kunna utvecklas hos tolkarna om man lyssnar på tolkarna själva. Många tolkar som driver företag, som ensamföretag eller i småbolagsform med anställda tolkar vittnar om att det är svårt att få det att gå ihop ekonomiskt redan innan man kommer till avsättning av pengar till fortbildning för sig själva respektive sina medarbetare. Endast med tillräcklig ersättning per timme ges utrymme för företaget att investera i fortbildning för sina anslutna tolkar. Med ökade fortbildningsmöjligheter ges tillfälle för tolkarna att utveckla sin kompetens i teckenspråk och färdighet i tolkning. Upphandling med utvärderingskriterier som bygger på kompetens ger möjligheter för alla tolkar, både med eller utan tidig teckenspråkig kontakt, att behålla och utveckla sin språkliga kompetens i teckenspråk eftersom arbetsgivaren då får större utrymme att satsa på kompetenshöjning av sina medarbetare.

Hur vet man vad som är ett acceptabelt pris för tolkningen hos landstingen idag, hur skall man mäta den? Mitt sätt att tänka är att utgå från den kostnad man har för tolktimmen hos huvudmannen i en horisontell i stället för vertikal upphandling - med det menar jag att man bestämmer ett fast pris för tolktimmen. Man upphandlar en tolktimme med utgångspunkt från tolktimmens pris minus den del av kostnaden som representeras av den administrativa kostnaden som finns för t.ex. samordning av tolkuppdragen. Därmed kan man i upphandlingsunderlagen formulera utvärderingskriterier utifrån tolkningsfärdighet och kvalitet i leverans i första hand. Inom flera andra viktiga samhällsområden har man börjat använda fast pris och låta kvalitet vara utslagsgivande i upphandling, bl.a. när det gäller inköp av mat till förskolor. Man har där bestämt ett pris man vill köpa för- och använt hela summan för ändamålet. Resultatet har blivit bättre mat och större livsvärde för de som får maten.

I tolktjänstutredningen (SOU 2011:83) återfinns en siffra på 1079 kr som genomsnittskostnad för en tolktimme på landstinget för 2010. Jag kan nu inte låta bli att föreslå ett pris för tolktimmen så smaka på följande: Kan ett rimligt pris i en horisontell upphandling vara 80 % av huvudmannens kostnader, som ett genomsnittspris (inklusive dag-, kväll- och helgpriset), för en tolktimme? Då har huvudmannen 20 % över för egen administration och samordning av uppdragen till sina leverantörer.

Jämför man tolkyrkets senaste utveckling med den svenska skolans, nämligen kompetensdränage, status-sänkning och svårigheter att få utbildade lärare till skolorna, kan man gissa att tolkyrket kommer att gå samma öde till mötes. Alltfler tolkar kommer att välja andra yrken, alltfler ser inte tolkyrket som ett framtidsyrke och alltfler missnöjda tolkanvändare höjer sina röster i protest. Nu behöver företrädare för tolkföretagen tillsammans med upphandlingsinstitutionerna förändra typen av upphandling för att förekomma kompetensdränage, status-sänkning och yrkesflykt inom professionen. Upphandlare å sin sida måste ta ansvar och vårda den marknad man upphandlar inom, anbudsgivare (tolkföretag) å sin sida måste förstå att inte dumpa priset bara för att ägaren skall få en större andel av marknaden.

Återigen vill jag säga att min bedömning av samhällets tänkande om tolkservice primärt styrs av systemvärden, inte livsvärden. Tolkservicen på övergripande nivå måste fungera - systemen skall hålla. På individnivå är det inte lika viktigt om tolkanvändaren blir nöjd varje gång. Systemet fungerar men tolkanvändares livsvärde kan förbises.

Tolkyrkets framtid och tolkanvändares livsvärde går hand i hand!

TORD RÅDAHL, STYRELSELEDAMOT SDR OCH TOLKCHIEF, ENHETEN FÖR UTBILDNINGSTOLKNING PÅ STOCKHOLMS UNIVERSITET

SDR:s nya organisation

SDR:s styrelse inledde för några år sedan en process, som gick ut på att minska på antalet kontor, och samla den intressepolitiska verksamheten i Stockholm. Denna process är nu i mål.

Den 1 januari 2012 trädde SDR:s nya kansliorganisation i kraft. Den innebär att hela SDR:s verksamhet är samlad i ett förbundskansli med en kanslichef. Förbundskansliet är placerat på två platser, Stockholm och Leksand.

Förbundskansliet består av fyra enheter:

1. Intressepolitik, information och projekt
2. Ekonomi, administration och medlemsregister
3. Dövas tidning
4. Försäljning och Butiken Gåvan

Till kanslichef har utsetts Stig Kjellberg.

SDR har i och med detta lämnat kontorslokalerna på Västanviks folkhögskola. Ekonomi/administration samt försäljning och Gåvan finns nu under ett och samma tak i Leksand.

Intressepolitik, information, projekt och Dövas Tidning finns på kontoret i Stockholm. Där finns också SDR Tecken AB, ett fristående produktionsbolag som ägs av SDR.

SDR satsar på sociala medier

I sitt styrelsemöte i december hade förbundsstyrelsen temadag om Sociala medier. Hans Tjernström från Svensk Handel och Tomas Lagergren från Dövas Tidning berättade om hur de arbetar med sociala medier. Hans, som är CODA – son till Lennart Tjernström och Lolo Danielsson – höll för första gången föreläsning om sociala medier på teckenspråk.

SDR finns redan på Facebook, liksom DT. Även projektet Text till Teckenspråk och Tillgänglighet genom teckenspråk har egna sidor på Facebook. Besök oss gärna, skriv inlägg, fråga, diskutera.

På nya hemsidan www.sdr.org kommer styrelseledamöter att ha möjlighet att ha sina egna bloggar eller vloggar (videoblogg).

Sommaraventyr!

SDU har arrangerat sommarläger sedan 1974. Och det fortsätter vi med även i år:

Ridläger för 9-17 åringar i Kumla

Barnläger för 7-12 åringar på Björkö

Nordiskt juniorläger för 13-17 åringar i Danmark

Nordiskt ungdomsläger för 18-30 åringar i Norge

Europeiskt ungdomsläger för 18-30 åringar i Bosnien

Alla teckenspråkiga barn och ungdomar i åldern 7-30 är varmt välkomna till SDU:s sommarläger! På SDU:s läger använder vi teckenspråk för att alla ska kunna vara delaktiga. Deltagarna kan vara döva, hörselskadade eller hörande syskon till döva, eller ha cochleaimplantat och/eller hörapparater.

På hemsidan **s-d-u.se** finns mer information om när lägren äger rum, vad man gör på dem, och hur mycket det kostar att vara med på dem.

Vill du jobba som lägerledare?

SDU söker dig som vill jobba som föreståndare, ledare eller praktikant på våra läger. SDU:s lägerpersonalutbildning kommer att vara i Stockholm eller i Örebro under helgen 27-29 april. Utbildningen är obligatorisk för alla ledare/föreståndare och praktikanter.

Mer information finns på **s-d-u.se**

Förbundsstämma i Värmland

SDU:s anslutna ungdomsklubbar: GTU i Göteborg, SDUR i Stockholm, SKUR i Skåne, UF Viljan i Vänersborg och ÖDU i Örebro är kallade till SDU:s förbundsstämma den 20-22 april. Stämman är på Ransberg Herrgård utanför Ransäter i Värmland (ca 6 mil norr om Karlstad). Här är programmet:

Fredag kväll: Vi samlas först vid Karlstads tågstation för samåkning till Ransberg Herrgård. Där äter vi middag, umgås och har trevligt.

Lördag: På förmiddagen öppnar vi stämman. Då ska vi gå igenom verksamhetsberättelsen för 2011, propositionerna och motionerna från ungdomsklubbarna. En av motionerna handlar om SDU:s förkortning och namn. Några tycker att det är olyckligt att SDU och Sverigedemokraternas ungdomsförbund har samma förkortning. Sedan blir det styrelseval. Då ska en ny förbundsordförande och några nya styrelseledamöter väljas in. Henrik Sundqvist slutar efter tio år som styrelsemedlem i SDU. 2002-2009 var han ledamot. Han är ordförande sedan tre år tillbaka.

På eftermiddagen har vi paus. Vi ordnar roliga aktiviteter. Förra året hade vi 7-kamp. Efter aktiviteterna kăkar vi middag.

Söndag: På förmiddagen fortsätter vi med stämman. Vi åker hem vid lunch.

SDU:s anslutna ungdomsklubbar har fått kallelsebrev, anmälnings- och reseblanketter under januari 2012. Om du är intresserad av att vara med på SDU:s förbundsstämma, ta kontakt med din ungdomsklubb.

Frågor? Kontakta kansliet på e-post: sdu@sdrf.se.

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Förmansvägen, 2, 6 tr
117 43 Stockholm
www.s-d-u.se

Mejla: sdu@sdrf.se
Blogg: www.s-d-u.se/blogg
Twitter: @_sdu
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
Henrik Sundqvist
henrik.sundqvist@sdrf.se
0735-307 207 (sms/3G)

Florian Tirnovan om sin tid i grannlandet:

”Danmark och Sverige är inte så lika som man kan tro”

Florian Tirnovan är med i Frontrunners, en internationell ledarskapsutbildning för döva ungdomar från hela världen. Kursen är i Danmark. UNG har fått en pratstund med honom hemma i Stockholm.

Florian Tirnovan var trött på Sverige. Han tyckte att det var samma saker hela tiden. Förra året bestämde han sig för att söka till Frontrunners. Han ville testa någonting nytt. I höstas flyttade han till Urlev i jylländska Danmark. Innan han kom dit trodde han att grannlandet skulle vara likt Sverige. Istället blev han nästan chockad.

– Danskar är väldigt öppna och pratar om tabubelagda ämnen, säger Florian, som lärt sig att gilla det.

Varför gillar du det?

– Coolt. Jag tycker att det ska vara så. Varför ska vi prata tyst om det fast vi vill det? svarar Florian, som också tycker att Danmark känns mer kontinentalt än Sverige.

I gruppen finns deltagare från Frankrike, Hong Kong, Indien och Norge med flera. Det kan bli kulturkrockar. En av dem är att indierna äter med handen. Han skakar också på huvudet och säger ”mmm”, istället för att nicka som vi gör här hemma. Sedan sade han en gång till Florian att han var ”bög” för att han hade tajta jeans.

– Indier går mer rakt på sak. För dem är det självklart att säga vad de tycker. Om de ser ett par jeans som är fula så säger de det medan vi svenskar ”ljuger” när vi säger att jeansen är fina.

Alla tio i gruppen kompletterar varandra. De samarbetar ofta, till exempel när de ska filma till hemsidan. På Frontrunners sajt, fr7.frontrunners.dk, finns intervjuer med döva personligheter, till exempel Bengie Feldmann från Tyskland som jobbat för att sprida dövas turkosa färg.

När Florian väl var i Danmark, hade han faktiskt hemlängtan. I Sverige äter man varm mat till både lunch och middag. Men i Danmark gör man oftast det bara en gång om dagen.

– Jag är trött på kall mat, till exempel mackor. Sedan har jag svårt för att äta äppelpaj med crème fraiche, som danskar gör. Det ska vara vaniljsås eller glass! säger Florian.

På Frontrunners får han lära sig ledarskap, dövstudier, retorik och typisk dövhumor med mera. Innan Florian började där, visste han inte vad han ville göra i framtiden. Han jobbade som fritidsledare och personlig assistent.

– Nu vet jag vad jag vill. Det är att plugga vidare på universitet. Jag vill söka till en utbildning i PR och marknadsföring i höst.

Florian har också blivit allt bättre på internationella tecken (IS). Vid sidan av Frontrunners har han och klasskamraterna bilat i Europa flera gånger. Han glömer aldrig en viss tur: i Frankrike gick bilen sönder ”mitt i ingenstans”. Polisen där var nonchalant och ohjälpsam.

Nu är Florian hemma i Sverige. Han har ett projektarbete där han tar reda på om Rumänien kan bilda ett ungdomsförbund för döva. Hans föräldrar är döva och från Rumänien. Hittills har det varit svårt för Florian att hitta ungdomar som är intresserade av att starta ungdomsförbund.

– Jag ska fortsätta försöka. Rumänien finns alltid i mitt hjärta.

Florian ångrar inte att han sökte till Frontrunners.

– Jag älskar Danmark (reds anm: bortsett från maten) och Frontrunners. Egentligen är jag ödmjuk men jag har blivit ännu mer ödmjuk och fått bättre förståelse för kulturskillnader och hur folk har det i olika länder. Jag har också fått många nya kompisar.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Julmarknad på Wapnö Slott

En tidig söndagsmorgon, den 20 november reste Globala Dövblindas grupp med tolkar till julmarknaden vid Wapnö Slott. Väl framme upplevde vi en mix av olika dofter från rökta julcharkuterier, kaffe och bakverk som fanns på

den traditionella julmarknaden vid slottet.

Wapnö slotts historia börjar på 1300-talet, med släkten Ribbing som ägare. År 1379 tillföll Wapnö Vadstena kloster genom testamente från Peter Ribbing, barnbarn till den heliga Birgitta. Ända fram till i början av 1600-talet var slottet i norskt eller danskt ägo.

Släkten Stenbock ägde slottet mellan 1611 och 1717. Georg Stal von Holstein, landshövding i Kalmar län, köpte Wapnö år 1741 och grundade samtidigt Kosta Glasbruk. Sen dess har godset varit i samma släkts ägo. Numera äger Erica Stal von Holstein godset som idag heter Wapnö AB och är Sveriges största mjölkproducent med eget mejeri med 1400 fristående kor.

Vi besökte även Källsjö Mejeri, nära Ullared och vid 19-tiden på kvällen var vi hemma igen i Göteborg, belåtna med dagens reseupplevelser. Vi tackar tolkarna för ett utomordentligt jobb.

Globala Dövblindas grupp

Döv domare på nationell tävling

Den 23/10 2011 var det första gången en nationell tävling i bangolf hade en döv domare. Mattias Andersson från Helsingborg stod för premiären som domare i nationella tävlingar (han har tidigare dömt tävlingar för döva). Den historiska händelsen skedde i Landskrona på BGK Linjens inomhusbanor. På bifogad bild ser man en artikel från Bangolf-tidningen nummer 6/2011 där man uppmärksammar händelsen. Enligt deltagare i tävlingen och som även framgår av artikeln så har allt förflutit jättebra och jag hoppas att det får dels till effekt att Svenska Bangolfförbundet anlitar Mattias fler gånger och även andra döva domare, dels att fler döva bangolfspelare utbildar sig till domare.

Anders Lind, Örnsköldsvik

Fin julavslutning trots tolkbrist

I mitten av december hade hörselskadade i yrkesverksam ålder från hela Skaraborg, tillsammans med döva, avslutning på årets verksamhet.

Runt 50 personer mötte upp och dagen började med en mässa i Högstena kyrka på teckenspråk med dövpräst Barbro Lilja Brattgård.

Vid mässan var det många som var i behov av tolk som kunde översätta tecken till tal. Tyvärr ställde inte regionens tolkverksamhet upp med tolkar i kyrkan, vilket gjorde att många inte kunde tillgodogöra sig den, men däremot efteråt i samband med julbordet, som intogs på Fyrvaktaren i Stenstorp, där behovet av tolk inte var så stort.

Sammankomsten avslutades med ett besök på Dalénmuséet. Trots tolkbristen var alla mycket nöjda med dagen.

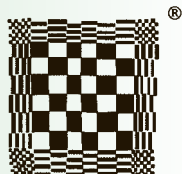
Agne Fröjdh

God julmat och hög stämning i Bredbyn

Onsdagen den 30 november avnjöt vi i Örnsköldsviks Döva Förening vårt traditionella julbord. 15 medlemmar och 2 tolkar hade anmält sig och färden gick till Gästgifveriet i Bredbyn. Vi åt och umgicks tillsammans under ett par timmar. Både julmaten och stämningen var jättegod och det var trevligt som vanligt när vi i föreningen träffas och umgås. Allt som allt var det en mycket trevlig kväll och alla var glada och nöjda efteråt.

Anders Lind

Utflykts- mål

Klässbols
Linneväveri

Linnedukar för bröllop,
fest och vardag.

Gardiner och
möbiltyger till vårens
nya rum.

Välkomna!

Öppettider:
Måndag-Fredag 9-18
Lördag 10-15

Klässbols
Linneväveri AB

Damastvägen 5
671 95 Klässbol
Tel 0570-46 01 85
www.klassbols.se
(Väg 175 18 km söder
Arvika, 60 km från
Karlstad över Värmskog)

IN MEMORIAM

Storskytten Anders Lundvall död

Anders Lundvall som i många år tillhörde världstoppen bland döva i luftgevärsskytte, har avlidit efter en tids sjukdom.

Han blev 70 år.

Med 5 världsrekord och 112 svenska rekord tillhörde Anders Lundvall den absoluta världseliten bland döva i luftgevärsskytte. I Världsspelen prickade han in åtta medaljer (fyra guld, två silver och två brons) i fem raka världspel (i dag Deaflympics). Men Anders Lundvall trivdes nog bäst på europa-mästerskapen, där han tog hem 10 guld av en skörd på totalt tjugo medaljer.

Vid 35 års ålder stod Anders på sin absoluta topp, vid Världsspelen i Bukarest, 1977.

Då sköt han hem tre guld och ett silver (som borde ha varit ett guld då vinnaren, en rumän, egentligen var hörande och borde ha diskats). Samma år förärades han med Svenska Handikappidrottsförbundets utmärkelse "Årets bästa idrottsman". Svenska Dövidrottsförbundet utsåg honom till Årets idrottsman tre gånger (1972, 1976

och 1977) vilket också hemmaklubben IK Hephata gjorde (1971, 1976 och 1977). Han tävlade också i hörande klubbar, bland annat Bromma-Solna Skytteförening.

Privat var han hörselingenjör blev senare lärare på Manillaskolan där han arbetade fram till pensionen. Han var omtyckt för att han alltid tog sig tid och lät eleverna prova på skytte och såg människan bakom skolbänken.

Hans långa och framgångsrika internationella karriär varade i 26 år, från Världsspelen i Washington DC 1965 till EM i Sofia 1991. En imponerande bedrift som inte många mäktar med.

En mycket ödmjuk och snäll människa och stor idrottsman har gått ur tiden, men minnet av honom som människa och idrottare kommer att leva vidare inom dövidrotten.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

FOTO: SVENSKA DÖVIDROTTSFÖRBUNDET

GE DIG SJÄLV NYA MÖJLIGHETER! UPPFYLL DRÖMMEN PÅ VÄSTANVIK

Allmän kurs, Assistentutbildning, Fritidsledarutbildning, Sfi/Tfi,
Teckenspråkslinje för hörselskadade och Tolkutbildning

Gratis prova-på kurs 26 – 30 mars

Välkommen med din ansökan!

Välkommen med din ansökan!

För anmälan och ytterligare upplysningar

Hemsida: vastanviksfhs.se

Bildtel: vastanvik.pers@sip.omnitor.se

e-post: vastanvik@sdrf.se

taltel: 0247-64130

txttel: 0247-64139

fax: 0247-10165

Kooperativet KlarTecken

SENIORBOENDE I HÄSSELBY

För dig som är intresserad av teckenspråkigt Seniorboende +55 i Hässelby är varmt välkomna till visning.

Vi ska titta i ett färdigbyggt hus nr 11 (vårt hus har nr 14) men lägenheterna och planlösningarna är detsamma som vårt hus.

Mer information om lägenheterna finns på
www.klartecken.org

Det blir fredagen den 2 mars kl. 14.00.

Projektledningen samt några från KlarTeckens styrelse kommer också att finnas på plats för att svara på era frågor.

Det är möjligt att lämna intresseanmälan på plats för den lägenhet ni vill reservera. Beräknad inflyttning juli-augusti 2012.

Varmt välkomna!

Frågor? Ta kontakt med Anette på SDF eller
maila.anette@stockholmsdf.se eller
bildtelefon [sdf@sip.omnitor.se](tel:020-2000000)

Smarta mobilen inte alltid en vän

År 1994 brukade jag stiga in i en liten affär och frågade om kassörskan kunde ringa min mamma eller pappa och meddela att jag skulle komma hem sent. Jag hade inte någon mobiltelefon.

2009 – 15 år senare – kunde jag istället sms:a en vän att mitt tåg inte skulle komma i tid. Den mobila luren gjorde mig självständig som aldrig förr. Samtidigt fanns en viss begränsning. Jag var fortfarande tvungen att be hörande beställa taxi åt mig ifall jag ville åka hem från en fest.

I slutet av 2010 skaffade jag en smart mobil. Den innebar en smärre revolution för mig för nu kan jag beställa taxi via en app.

Den smarta mobilen har också andra ovärderliga funktioner. Jag kan skicka meddelanden och bilder kostnadsfritt till personer som befinner sig på andra sidan Atlanten. Eller så kan jag videochatta gratis med en döv som befinner sig i Australien.

Nu äger en stor del av svenskarna en smart nalle. Jag kan kommunicera med hörande som inte kan teckenspråk via en smart mobil – både de och jag vet hur man ska skriva på det virtuella tangentbordet. De smarta mobilerna ersätter det lilla anteckningsblock som jag tidigare ofta brukade ha i byxfickan. Det är dessutom perfekt i en nattklubbssmiljö – mobilen lyser ju i mörkret.

Den smarta mobilen har definitivt underlättat för mig i vardagen. Men för den med sig enbart gott? En ny funktion är på ingång: automatisk tal-igenkänning.

Nu kan vissa smarta mobiler översätta från engelskt tal till engelsk text. Det är bara en tidsfråga när de kan översätta från svenskt tal till svensk text, eller omvänt. Tänk dig följande scenario: du och en hörande kommunicerar via en smart mobil. Han talar in i den, och du skriver på den. Hur jämställda är ni?

Jag kommer visserligen kanske att vänja mig vid att min framtida mobil översätter från text till tal. Kommer jag att tycka att det är bekvämt att sticka fram en talande mobil i luckan till korvkiosken när jag vill beställa en hamburgare?

Även om den tekniska utvecklingen definitivt varit till gagn för mig, kan jag sakna några saker. En av dem är att få kontakt med hörande som hjälper mig med att ringa. Vi småpratar om annat också. Att skriva för hand på ett litet anteckningsblock är oslagbart. Du ser inte bara din samtalspartners skrivsätt utan också handstil. Att spara lappar – eller klotter – kan vara kul.

Jag fortsätter dock skriva lappar; på upplysta middagar eller fester med hörande.

Och jag ber fortfarande hörande ringa när jag är utomlands. Det är ju hutlöst dyrt att ringa då. I höstas var jag i New York. Jag besökte mina släktingar. De skjutsade mig till en tågstation norr om New York City. Väl ombord kom jag på att jag hade glömt min kamera i deras bil. Jag var tvungen att vända. När jag kom tillbaka till stationen, gick jag fram till en kille och frågade om han kunde ringa mina släktingar.

Hur han hittade släktingarnas telefonnummer?

Genom sin smarta mobil, givetvis.

NICLAS MARTINSSON

De vann Tipselvan

I DT nr 8 2011 hade vi Tipselvan. Här har vi tre vinnare:

**Maria Österberg, Umeå,
Bengt Å Blomqvist, Tumba
Inge Odqvist, Göteborg.**

Grattis, säger vi på Dövas Tidning!
Ni har fått presentkort till SDR:s butik "Gåvan" med posten.

De rätta svaren är: 1. 2, 2. x, 3. 1, 4. x, 5. 2, 6. 1, 7. 2, 8. x, 9. 1, 10. 2, 11. 2

Handla i SDR:s webbutik www.sdr-gavan.se

Välkommen till Järnavägen 11 i Leksand

www.sdr-gavan.se
Teltelefon: 0247-140 65
Fax: 0247-105 97

välkommen till...
den nya tidens stormarknad!

alla dagar
8-22

MAXI
ICA STORMARKNAD
BERGVIK, KARLSTAD

Välkommen! Christer med personal

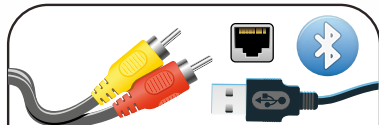
Tel. 054-777 45 00 • www.maxikarlstad.se

TM-9000 den ultimata bildtelefonen för döva och hörselskadade

Totalmöteslösning med bild, text och ljud

NYHET !! Nu även med texttelefoni (Ring och ta emot texttelefonsamtal).

Tillkopplingar

TM-9000 kan lätt anpassas till dina behov. Koppla till större skärm, externt tangentbord & mus, telefon med hörslinga, bluetooth halsslinga, extern kamera, diverse varseblivningssystem m. m.

Trepartssamtal

TM-9000 användare kan ringa trepartssamtal till andra TM-9000 brukare, där alla tre kan se, höra och texta till varandra.

Ljusvarseblivning i olika färger

Inbyggd ljusvarseblivning med valbar färg till dina kontaktgrupper. Färgen på ljussignalen visar vilken kontaktgrupp uppringaren tillhör t. ex. familj, vänner, arbete.

Realtids text eller chatt

Du kan skriva och ta emot text till/från din motpart under videosamtalets gång. Du kan välja mellan att använda realtids text eller chatt.

Trådlös WiFi 802.11 b/g/n

TM-9000 har en kraftfull trådlös internet mottagare som medför både snabb mottagning och lång räckvidd.

Du kan koppla TM-9000 trådlöst till en 3G router (finns i fickformat). Detta ger dig friheten att ringa videosamtal oavsett var du är till bildförmedlingstjänsten, dina vänner, familj m. m.

TM9000 är godkänd av HI som ett fullgott kommunikationshjälpmedel och kan ansökas som kostnadsfritt sådant hos din landstingsordinatör eller hörcentral. Produkten kan även ansökas som anhörigutrustning och som hjälpmedel på arbetsplatsen. Har du redan en TM-9000 kan du uppgradera den med texttelefonfunktion genom att ansöka om det hos din ordinatör.

Om du inte vet hur du skall ansöka kontakta oss, vi har teckenspråkskunnig personal :

Taltel : 040-661 41 80 | 3G video/mobil : 0702 45 65 00 | mail@tm9000.se | Fax : 040-661 41 88
Bildtelefon : 0406060432@t-meeting.se | www.tm9000.se

